

qui intuetur cor : *Et diem hominis desideravi, tu scis (Jerem. xvii, 16)*. Ego tamen plus aliquid quam non desiderat desidero, ut ne recipiam quidem. Scio enim cujus vox sit: *Ego claritatem ab homine non accipio (Joan. v, 41)*. Quam vero miseri, qui gloriam quæ ab invicem est quærimus, et nolumus eam quæ a solo est Deo! Sola siquidem ea, quam solam negligimus, longitudinem habet, sola repletionem. Breves dies hominis, et dies ejus tanquam illos agri sic efflorescit. *Exsiccatum est, inquit, fenum, et cecidit flos; verbum autem Domini in æternum manet (Isai. xl, 8)*. Verus nimirum dies, qui non novit occasum, æterna veritas, vera æternitas; ac proinde vera, æternaque satietas. Alioquin quomodo gloria illa replebit, quæ fallax est vana est? Denique et inanis dicitur, ut noveris **876** te ex ea magis exinaniri posse, non posse, repleti. Bonum ergo interim magis abjectio, quam elatio est; bonum magis necessitas, quam voluptas: quod, cum utraque res citius transeat, altera poenam habeat, altera sit paritura coronam.

3. Utilis tribulatio, quæ probationem operatur, ducit ad gloriam. *Cum ipso sum, inquit, in tribulatione, eripiam eum, et glorificabo eum*. Agamus gratias Patri misericordiarum, qui nobiscum est in tribulatione, et in omnis tribulatione nostra nos consolatur. Res enim, ut dixi, necessaria, tribulatio, quæ in gloriam vertitur; tristitia, quæ mutatur in gaudium, gaudium sane longum, quod nemo tollit a nobis, gaudium multiplex, gaudium plenum, Res necessaria est ista necessitas, quæ coronam parit. Non contemnamus, fratres: semen modicum est; magnus exinde fructus exurgit. Forte insipidum, forte acerbum est, forte granum sinapis. Non consideremus quæ videntur, sed quæ non videntur in eo: quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna (*II Cor. iv, 18*). Prælibemus primitias gloriæ, gloriemur in spe gloriæ magni Dei. Non solum autem, sed, ut dicam expressius, gloriemur in tribulatione, in ea siquidem spes gloriæ est. Vide si non hoc ipsum docere te voluit Apostolus, cum subjunxit: *Quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio vero spem*. Manifeste advertere est in his verbis, cum præmississet Apostolus gloriari in spe, non aliud aliquid, sed amplius eum addidisse dicendo: *Non solum autem, sed et gloriari in tribulationibus (Rom. v, 4, 3)*. Non enim altera gloriatio commendatur, sed additur magis, ubi spes gloriæ, ubi ipsa spei gloriatio requiratur. Siquidem in tribulatione spes gloriæ, imo et ipsa tribulatione gloria continetur: sicut spes fructus in semine, sicut ipse fructus in semine est. In hunc modum etiam modo regnum Dei intra nos est, thesaurus ingens in fictili vase, in agro vili. Est, inquam, sed, absconditum est. Felix, qui ibi invenit illud? Quis ille? Nempe qui messem magis cogitaverit, quam sementem. Oculis fidei invenit hunc thesaurum, non secundum faciem judicans; sed videns quæ non apparent, et intuens quæ non videntur. Quam veraciter hunc thesaurum invenerat,

quem volebat inveniri et ab aliis, qui dicebat: *Momentaneum hoc et leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis (II Cor. iv, 17)*. Non dixit: *Rumenerabitur, sed, æternum pondus gloriæ operatur in nobis*. Latet gloria, fratres mei, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet æternitas, in hoc levi pondus sublime et supra modum. Interim ergo festinemus nobis emere agrum istum, emere thesaurum istum, qui absconditus est in agro. Omne gaudium existimemus, cum in varias inciderimus tribulationes. Dicamus ex animo, dicamus ex sententia: *Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii (Eccle. vii, 3)*.

4. *Cum ipso sum in tribulatione*, ait Deus: et ego aliud interim requiram quam tribulationem? Mihi adhærere Deo bonum est; non solum autem, sed et ponere in Domino spem meam (*Psal. lxxii, 28*); quia, *eripiam eum, inquit, et glorificabo eum. Cum ipso sum in tribulatione. Delicia, inquit, mea esse cum filiis hominum (Prov. viii, 31)*. Emmanuel, nobiscum Deus. Ave, gratia plena, ait angelus ad Mariam, *Dominus tecum (Luc. i, 28)*. In plenitudine gratiæ nobiscum est, in plenitudine gloriæ erimus nos cum illo. Descendit, ut prope sit his qui tribulato sunt corde, ut nobiscum sit in tribulatione nostra. Erit autem quando rapiemur in nubibus obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus: sic tamen curemus interim eum habere nobiscum, ut sit comes viæ, qui patriæ redditor est futurus: imo qui tunc patria, modo sit via. Bonum mihi, Domine, tribulari, dummodo ipse sis mecum, quam regnare sine te, epulari sine te, sine te gloriari. Bonum mihi, Domine, in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quam esse sine te vel in cælo. Quid enim mihi est in cælo, et a te quid volui super terram? Aurum **877** probat fornax, et viros justos tentatio tribulationis (*Eccle. xxxvii, 6*). Ibi, ibi cum eis es, Domine; ibi in tuo nomine congregatis medius astas, sicut olim cum tribus pueris es dignatus etiam ethnico apparere, ut diceret: *Quia species quarti, similis Filio Dei (Dan. iii, 92)*. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sævitur ignis, sed Dominus nobiscum est in tribulatione. Si Deus nobiscum, quis contra nos? Nihilominus quoque si ille eripit, quis est qui rapiat de manu ejus? quis est qui de manu ejus possit eruere? Postremo, si ille glorificat, quis humiliabit?

5. Audi denique quam gloria ipse glorificet. *Longitudine, inquit, dierum replebo eum*. Et primo quidem in eo quod *dierum* nomen pluraliter posuit, non vicissitudinem aliquam, sed multitudinem voluit commendare. Alioquin si vicissitudinem suspicaris, melior est dies una in atriis Domini super millia (*Psal. lxxxiii, 11*). Legimus sanctos atque perfectos viros etiam ab his diebus nostris plenos migrasse dierum: nec sane aliud, quam virtutum plenos,

plenos intelligimus gratiarum. Nimirum in hanc plenitudinem, velut de die in diem de claritate in claritatem, non quidem a suo, sed a Domini spiritu transformantur. Si ergo dies gratia dicitur; si, ut supra meminimus, et dies hominis, claritas quæ ab homine est, et male nitens gloria, quam ab invicem quærimus: quomodo non magis verus dies, imo et plenus meridies, veræ gloriæ plenitudo? Quod si dies plurimos divisiones dicimus gratiarum; quomodo non in multiplici gloria dierum intelligitur multitudo? Postremo evidentiùs audi sine ulla vicissitudine dies multos. *Erit lux luna sicut lux solis, ait propheta, et lux solis septemplex sicut lux septem dierum (Isai. xxx, 26)*. Istis, ni fallor, cunctis diebus vitæ suæ psalmos suos cantare in domo Domini rex fidelis optabat. Erit enim devotos esse Deo ad singula tantæ et tam multiplicis gloriæ munera, et in omnibus semper gratias agere, quasi cunctis diebus psalmos dicere nomini ejus.

6. *Longitudine dierum replebo eum*. Ac si manifestus dicat: Scio quid desideret, scio quid sitiât, quid sapiat ei. Non ei aurum vel argentum sapit, non voluptas, non curiositas, non dignitas aliqua sæcularis. Omnia detrimentum facit, omnia aspernatur et arbitratur ut stercora. Exinanivit penitus semetipsum, nec se ex his patitur occupari, quibus novit se non posse repleti. Non ignorat ad cujus imaginem conditus sit, cujus magnitudinis sit capax; nec sustinet de modico crescere, ut de maximo minuatur. Itaque *longitudine dierum replebo eum*, quem nisi lux vera reficere, nisi æterna implere non potest: siquidem nec longiturnitas illa terminum, nec claritas illa occasum, nec satietas illa fastidium habet. Erit enim securitas de æternitate, gloriatio de veritate, exultatio de satietate. *Et ostendam illi salutare meum*. Nimirum extunc videre merebitur quod optavit, cum sibi Rex gloriæ gloriosam exhibebit Ecclesiam, non habentem maculam ob splendorem diei, sed neque rugam ob omnimodam plenitudinem sui. Alioquin ad illius fulgorem luminis, sicut non impurus, sic nec turbatus quidem in ali-

quo animus vel inquietus assurgit. Inde est quod nunc quoque, ut supra memini, sanctimoniam simul et pacem sectari præcipimur, quod sine his nemo videat Deum (*Hebr. xii, 14*). Cum ergo repleverit in bonis desiderium tuum, ut non aliud sit quod requiras, serenato penitus ex ipsa plenitudine animo, videre jam poteris serenitatem illam, illam plenitudinem majestatis, similis Deo factus, quod videas eum sicuti est: aut forte quia [*alias, jam*] plenus omni gloria in semetipso, etiam foris salvationem, quam operatus est Deus, et plenam majestatem ejus omnem terram undique circumspiciet deliciosissimi sæculi habitator. Ad hoc quoque referri posse videbitur quod adjecit: *Et ostendam illi salutare meum*.

7. Alioquin accipiamus, si magis placet, etiam hoc modo, ut ipsos quos promiserat dies in hac ostensione salutaris exponat. *Longitudine, inquit, dierum 878 replebo eum*. Et tanquam quæres, unde erit dies in civitate, de qua legimus, quia non lucebit ibi sol per diem, nox enim non erit in ea. *Ostendam illi, ait, salutare meum*: ut, quemadmodum et in illa Scriptura legitur, Lucerna ejus sit Agnus (*Apoc. xxi, 23*). *Ostendam illi salutare meum*. Non jam in fide erudiam, non jam exercebo in spe, sed in specie adimplebo. *Ostendam illi salutare meum*, ostendam illi Jesum meum, ut in æternum jam videat in quem credidit, quem dilexit, quem semper optavit. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis (*Psal. lxxxiv, 8*). Ostende nobis, Domine, salutare tuum, et sufficit nobis. Qui enim videt illud, videt et te: quia ipsum in te, et tu in ipso. Hæc est autem vita æterna, ut cognoscamus te verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (*Joan. xvii, 3*). Itaque tunc dimittes servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, cum viderint oculi mei salutare tuum, Jesum tuum, Dominum nostrum, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

IN DOMINICA PALMARUM.

SERMO I.

De tribus ordinibus obsequentium Christo.

1. Non sine causa spiritum Sponsi pariter et Dei sui habens Ecclesia, processionem hodie nova quadam et mira conjunctione addidit passioni. Nam processio plausum habet, passio planctum. Quoniam ergo sapientibus et insipientibus debitores sumus, videamus quid utrisque conferat hæc conjunctio. Et prius quidem quid sæcularibus indicet: quoniam non prius quod spirituale, sed quod animale. Videat ergo sæcularis anima, videat et intelligat, quoniam extrema gaudii luctus occupat. Propter hoc enim qui cætera quoque cœpit facere et docere, non solum verbis prædicans, sed et exemplis; quod ante

prædixerat per prophetam, *Quoniam omnis caro fenum, et omnis gloria ejus, tanquam flos feni (Isai. lx, 6)*, etiam apparens in carne manifeste studuit probare in se ipso. Unde et processionis gloria voluit sublimari, qui paulo post sibi noverat imminere diem ignominio-issimæ passionis. Quis ergo sperare jam debeat in incerto gloriæ temporalis, cum videat in ipso quoque qui peccatum non fecit, creatore temporum et conditore universitatis, post exaltationem tantam, tantam nihilominus humiliationem sequi? In eadem enim civitate, a plebe eadem, et eodem tempore, nunc quidem processionis gloria et divinis est laudibus honoratus; postmodum vero interrogatus contumeliis et tormento, et cum sce-

letaris deputatus. Hic est transitoria finis lætitiæ, hic fractus gloriæ temporalis. Propterea prudenter orat propheta, ut cantet Domino gloria ejus, et non compungatur (*Psal. xxix, 13*); id est, processionem habeat, quam passio non sequatur.

2. Vobis autem, charissimi, tanquam spiritualibus spiritualia comparantes, in processione quidem cœlestis patriæ representamus gloriam, in passione monstramus viam. Nam si in processione quidem venit tibi in mentem futura illa lætitia et exultatio multa nimis, quando rapiemur in nubibus obviam Christo in aera; si tota concupiscentia videre desideras diem illam, quando suscipietur in cœlesti Jerusalem Christus Dominus, caput cum omnibus membris, portans triumphum victoriæ, applaudentibus jam non popularibus turmis, sed virtutibus angelicis, clamantibus undique populis utriusque Testamenti, *Benedictus qui venit in nomine Domini* (*Matth. xxxi, 9*): si, inquam, considerasti in processione quo properandum sit, discite in passione qua sit eundem. Hæc est enim via vitæ, tribulatio præsens; via gloriæ, via civitatis habitaculi, via regni, secundum quod clamat latro de cruce: *Memento mei, Domine, dum veneris in regnum tuum* (*Luc. xxiii, 42*). Euntem in regnum vidit, quo cum pervenisset, sui memorem esse rogavit. Pervenit ergo et ipse: sed si vis nosse quam compendiosa via, eadem die meruit cum Domino **879** esse in paradiso. Tolerabilem proinde reddit passionis laborem gloria processionis quoniam amanti nihil difficile est.

8. Nec mireris quod præsentem processionem cœlestem dixerim representari, quando unus et idem in utraque suscipitur, etsi longe aliter et ab aliis. In hac enim processione irrationabili jumente Christus insidet: in illa vero jumentum quidem futurum est, sed rationale: quoniam *homines et jumenta salvos facies, Domine* (*Psal. xxxv, 7*). Cui simile est illud: *Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum* (*Psal. lxxii, 23*). Et vide si non de processione loquitur, cum sequatur: *Tenuisti manum dexteram meam et involuntate tua deduxisti me, et cum gloria suscepisti me*. Ibi certe ne ipse quidem pullus deerit: quoniam etsi murmuret hæreticus parvulus non sinens venire, parvulorum baptismo detrahens (37), qui parvulus natus est, et primam parvulorum elegit aciem (Innocentes loquor), hodie quoque parvulos a gratia non excludit: quia nec pietati incongruum, nec majestati ejus difficile est, ut suppleat munus gratiæ, quod minus in eis habet natura possibile. Ibi non ramos arborum, non vilia vestimenta popularis turba prosternit: sed demittent pennas suas animalia sancta, deponent coronas suas ante thronum Agni viginti quatuor seniores, et virtutes omnes angelicæ quidquid habent gloriæ vel decoris

(37) Henricianos intelligit, de quibus in epistola refelluntur sermonibus 65 et 66 in Cantica.

A totum ei adscribent, totum ei attribuent (*Apoc. iv.*)
4. Jam vero quoniam de jumento et vestibus, et de ramis arborum mentio facta est, considerare diligentius libet triplex obsequium, quod in processione hac exhiberi video Salvatori: primum quidem, a jumento cui insidet; secundum ab eis qui sua illi vestimenta sternunt; tertium vero, ab his qui de arboribus ramos cadere perhibentur. Nonne tamen omnes reliqui ex eo quod abundat sibi mittunt, et quasi sine gravamine obsequuntur Domino, solum vero jumentum semetipsum exponit ejus obsequio? Silendum mihi est, ut elationem caveatis; an magis loquar, ut habeatis consolationem? Jumentum certe, cui insidet Christus, nonne vos estis, juxta præceptum Apostoli, glorificantes et portantes Deum in corporibus vestris? (*I Cor. vi, 20.*) Expendunt enim sæculares homines in obsequium Domini, non quidem corpora, sed adjacente, et necessaria sunt corporibus, cum de terrena substantia elemosynas largiuntur, Prelati quoque ramos cadunt de arboribus, verbi causa, cum de fide et obedientia Abrahamæ, de castitate Joseph, de mansuetudine Moysi, cæterorumque sanctorum virtutibus evangelizant. Verumtamen et illi de promptuariis plenis largiuntur; et hi quæ acceperunt gratis, gratis nihilominus dare jubentur. Omnes tamen, si fideliter suo quisque intentus fuerit ministerio, in processione Salvatoris sunt, et cum eo ingrediuntur in sanctam civitatem; quoniam tres prævidit propheta salvandos, Noe cadentem ramos in arcæ fabricam; Daniëlem in vili edulio, et labore abstinentiæ factum tanquam jumentum, Salvatoremque portantem; tertium quoque Job, bene dispensantem substantiam hujus mundi, et de velleribus ovium suarum pauperum latera calefacientem (*Ezech. xiv, 14*). Cui tamen in processione illa Jesus propinquior, cui de tribus ordinibus salus vicinior, facile, credo, potestis advertere.

SERMO II.

De passione, et processione, et quatuor ordinibus processionis

1. Necessè est ut loquamur hodie brevius propter angustiam temporis. Multa quidem nobis ministrat processio, quam celebraturus sumus, sed eadem impedit ne dicere plura possimus. Celebraturi sumus hodie processionem, et paulo post audituri passionem. **880** Quid sibi vult mirabilis ista conjunctio, aut quid cogitaverunt patres nostri, passionem addentes processionem? Nam processio quidem merito representatur hodie; quæ facta est hodie; passio vero cur addita est, quam sexta feria constat esse secretam? Opportune utique processionem passio conjuncta est, ut discamus in nulla lætitia hujus sæculi habere fiduciam, scientes quoniam extrema gaudii luctus occupat. Propterea non simus stulti, ut occi-

dat nos prosperitas nostra; sed in die bonorum non immemores simus malorum, et e converso. Istis enim mistum est præsens sæculum, non sæcularibus tantum, sed etiam spiritualibus viris. Nam et sæcularibus viris aliquando quæ placent, quandoque quæ displicent videmus accidere; et ipsis nihilominus spiritualibus non semper tristitia, non semper læta succedunt, sed vespere et mane dies unus; et illud: *Visitas eum diluculo, et subito probas illum* (*Job vii, 18*). Verum hoc interim dum præsens sæculum manet, vel magis manet et fluit.

2. Cæterum post hoc sæculum duo futura sunt sæcula valde divisa et diversa: ita ut in altero non sit nisi fletus et stridor dentium; in altero sit sola gratiarum actio, et vox laudis. *Absterget enim Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum: et mors jam non erit amplius, neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, quoniam priora transierunt* (*Apoc. xxi, 4*). Interim sicut amatores mundi multa patiuntur adversa: sic nec ipsis servus Dei omnia in hoc mundo optata succedunt. In die ergo malorum memores sunt bonorum, ne pusillanimes fiant et impatientes, sicut is de quo legimus in psalmo: *Confitebitur tibi cum benefeceris ei* (*Psal. xlviii, 19*). In die quoque bonorum non immemores sunt malorum; ne extollantur, et dicant in abundantia sua: Non movebimur in æternum. Sicut enim sæcularium rerum prosperitas occidit stultum sæcularem, sic potest abundantia spiritualis prosperitatis occidere indoctum spiritualem, atque ideo non spiritualem. Spiritus quippe dijudicat omnia. Unde autem eveniat quod stultum occidit prosperitas (*Prov. i, 32*), et non sapientem, alibi habemus: *Cor sapientis ubi tristitia, et cor stultorum ubi lætitia*. Merito proinde ait: *melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii* (*Eccle. vii, 3*). Licet enim multos frangat adversitas, tamen multo plures extollit prosperitas, sicut scriptum est: *Cadent a latere tuo mille, sinistro scilicet, per quod designatur adversitas; et decem millia, id est multo plures, a dextris tuis* (*Psal. xc, 7*), in quibus prosperitas designatur. Denique quia utrobique periculum est, orat Sapiens et dicit: *Divitias et paupertatem ne dederis mihi* (*Prov. xxx, 8*): ne forte aut divitiæ extollerent in superbiam; aut paupertas dejiceret in impatientiam.

3. Unde et Dominus sicut in passione patientiam, ita in processione humilitatem exhibere curavit. In illa enim tanquam ovis ad occisionem ductus est, et quasi agnus coram tondente obmutuit, et non aperuit os suum: qui cum percuteretur, non comminabatur, sed magis orabat, dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* (*Luc. xxiii, 34*). In processione autem quid? Parabant sese populi, ut exirent obviam ei, nec eum latebat qui noverat quid esset in homine. Propter quod et ipse paratus est, non in curribus et in equis, nec in frenis argenteis, aut sellis auro tectis: sed humilis aselli tergo sedens, suppositis apostolorum vestibibus,

A quas ego de de pretiosioribus regionis fuisse non credo.

4. Sed quid fuit quod processionem habere voluit, qui mox futuram noverat passionem? Forte ut amarior esset passio, quam processio præcessisset. Ab eodem enim populo, in eodem loco, et ipso tempore, paucissimis diebus interpositis, primo cum tanto triumpho susceptus, postea crucifixus est. O quam dissimile est: *Tolle, tolle, crucifige eum* (*Joan. xix, 15*); *Benedictus qui venit in nomine Domini; hosanna in altissimis!* (*Matth. xxi, 9*). Quam dissimile: *Rex Israel* (*Joan. xii, 13*); et: *Non habemus regem nisi Cæsarem!* (*Joan. xix, 15*). Quam dissimiles rami virentes et crux, flores et spinæ! Cui **881** prius sternerantur vestimenta aliena, ecce suis exiit, et sors mittitur super ea. Væ tibi, amaritudo peccatorum nostrorum, propter quæ solvenda, tanta amaritudo necessaria est.

5. Jam vero ad processionem accedens, tanquam quatuor ordines in ea mihi videor intueri: et fortassis in hac nostra processione hodie omnes poterunt inveniri. Præibant enim aliqui, et viam parabant. Ipsi sunt qui viam parant Domino ad corda vestra, qui vos regunt, et dirigunt gressus vestros in viam pacis. Alii sequebantur: et hi sunt qui propriæ inscientiæ conscii, devotè sequuntur, et adherent semper vestigiis præcedentium. Erant quoque discipuli, tanquam domestici, lateri ejus adherentes. Ipsi sunt qui optimam partem elegerunt, qui in claustris soli Deo vivunt, semper Deo adherentes, et ejus placitum considerantes. Ipsum quoque jumentum, cui insidebat, non defuit: quod designat duos corde, et animos quodammodo bestiales. Verum non fuit animalium ibi hujusmodi copiosior multitudo; nec oportuit. Tales enim magis oneri sunt quam honori, nec propter eos processio valde gloriosior est. Hujusmodi namque cantare non norunt, sed male sonoros dant rugitus. Ipsi sunt qui virga semper et calcariis egent. Attamen nec ipsos relinquet Dominus, dum disciplinam ferre voluerint. His enim dicitur: *Servite Domino in timore*; et: *Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, et pereatis de via justa* (*Psal. ii, 11, 12*). Postquam enim jumentum hoc disciplinam ferre noluerit, quid restat, nisi ut abiciat eum Dominus cum indignatione quadam, et protinus exeat a via, currens ad spinas et tribulos, a quibus suffocatur verbum Dei; qui sunt divitiæ hujus mundi, et voluptates carnis?

6. Sed si qui tales sunt hic, quibus gravis sit ordo, et omnia onerosa; quos pungi frequenter oporteat et urgeri; obsecramus eos, ut studeant de jumentis, si forte queant, in homines commutari, et computari inter aliquos cæterorum, ut aut de præcedentibus, aut de adherentibus et collateralibus, aut de sequentibus sint. Quod si non faciunt, obsecro ut vel in eo quod sunt permaneant, et patienter interim ferant quæ salubria sunt, etsi minus suavia, donec complaceat Domino respicere humili-

241. Eos sequebantur Colonienses, quorum dogmata

tatem eorum, et in melius aliquid eos promovere. Vultis autem ut aliquatenus consolemur jumentum nostrum? Scimus equidem quia cantare non novit. Neque enim de eis est qui dicere possint: *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ* (Psal. cxviii, 54). Attamen unum est, quod nemini cæterorum tam prope est Dominus. Nam nec ipsi, qui hinc inde adherent, tam prope eum habent, ut jumentum cui insidet. Et audi hoc ipsum a Propheta: *Prope est Dominus his qui tribulato sunt corde* (Psal. xxxiii, 19). Nam et mater quem ægrotantem novit filium, magis fovet et sæpius amplectitur eum. Nemo igitur indignetur, nemo contemnat, dum voluerit esse Christi jumentum. Etenim qui scandalizaverit unum de pusillis istis, illum graviter offendit, qui eos tanquam mater gremio suæ fovet misericordiæ, donec roborentur. Unde et morum infirmitates patientissime ferendas beatus Benedictus admonuit (Regul. cap. 72).

7. Quatuor ergo sunt genera in processione Domini. Boni prudentes, et boni simplices: hi sunt qui præeunt, et qui sequuntur. Bonos autem addidi, quia prudentes non boni, iniqui sunt, juxta illud: *Sapientes sunt ut faciant mala* (Jerem. iv, 22); et simplices non boni, stulti sunt. In processione autem Domini, nec iniquus locum habet, nec stultus. Porro qui adherent ei, contemplativi sunt. Qui portant eum et onerantur eo, ipsi sunt duri corde, et parum devoti. Sed ecce omnes sunt in processione Domini, et nemo ex ipsis faciem ejus videt. Nam qui præcedunt, occupati sunt in paranda via, solliciti circa peccata et tentationes aliorum. Qui sequuntur, ipsi omnino faciem ejus videre non possunt; sed, sicut Moysi dictum est, posteriora ejus vident. Jumentum cui insidet, nunquam ad videndum levat oculos, sed pronum est semper in terram. Qui vero **SS2** adherent ipsi, aliquando videre possunt, sed raptim et non continue, nec plene dum adhuc sunt in via. Attamen quantum ad alios, ipsi magis faciem ad faciem eum vident, juxta quod item [alias affectuosus] de Moyse scriptum est, quia cæteris quidem prophetis per visiones et somnia, Moysi vero faciem ad faciem loquebatur. Quantum ad plenam sane visionem, nec ipse Moyses, dum viveret in hoc mundo, impetrare potuit faciem ipsius visionem; quia, sicut ipse ait, *Non videbit me homo, et vivet* (Exod. xxxiii, 23, 41, 20). Non videbor, inquit, in hac vita: non videbit quis faciem meam in hac via, et in processione ista. Ipse itaque magna pietate sua donet nobis sic in ejus processione perseverare dum vivimus, ut in magna illa processione, qua cum suis omnibus a Patre suscipiendus est, et traditurus regnum Deo et Patri, sanctam civitatem ingredi mereamur cum eo, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

De quinque diebus, processione, refectionis, passionis, requietionis et resurrectionis.

1. Cum universa fecerit Deus in numero, pondere

et mensura (Sap. xi, 21); specialius tamen ea tempora, quibus in terris visus est, et cum hominibus conversatus est, quæcunque in eis operatus, locutus aut passus est, ita disposuit, ut ne minimum quidem momentum, ne unum iota a sacramento vacaverit, aut præterierit sine mysterio. Evidentius tamen quatuor proximos dies, et ipsum quem hodie colimus, illustravit: diem processione, diem refectionis passionis, requietionis et resurrectionis suæ. Notabiles admodum dies, et inter cæteros insignes magis. Prima siquidem die gloriam suscipere dignatus est humanam, et cum ingenti quodam tripudio, et exultatione universæ terræ, Jerosolymam non propriis (ut hactenus consueverat) pedibus, sed jumento vectus intrare. Et hæc quidem præparatio ad passionem fuit, excitata hinc maxime invidia sacerdotum. Sane venturas aliquando turbas ut raperent, et eum regem facerent, fugiens legitur declinasse (Joan. vi, 15). Nunc vero etiam non quæsitus adfuit, ut tanquam rex Israel susciperetur et prædicaretur ab eis: quin etiam in hæc ipsa præconia eorum (quod dubium non est) animos excitavit. Sic nimirum et de passione advertere est. Exiit quandoque, et abscondit se ab eis, scilicet Judæis; nec volebat jam ambulare palam in Judæa, qui quærebant eum interficere (Joan. vii, 1). Sciens autem quod venerit hora ejus, tanquam potestatem habens spontaneus ipse se obtulit passioni. Decebat nempe Pontificem nostrum tentari per omnia pro similitudine absque peccato (Hebr. iv, 15): ut tanquam verus homo et prospera hominum, et adversa opportune vitaret, opportune susciperet, et utrarumque rerum in se ipso nobis salutare præberet exemplum. Ut enim temperantiæ est præconia populi et sæculi hujus prospera declinare, sic interdum justitiæ est certa quidem dispensatione admittere ea. Persecutio quoque et temporalis omnis adversitas pro loco et tempore prudenter aliquando fugienda erit; cum autem necesse fuerit, viriliter toleranda.

2. Et in his quidem duobus (prosperitatem et adversitatem loquor) humana omnis vita versatur. Nihilominus autem in illis quatuor notissimis utique speciebus virtus universa consistit. Ita ergo omnem virtutem implere decuit eum, in quo plenius habitabat omnis plenitudo virtutis, ut notum fieret omnibus quia is sciret maxime abundare, sciret et penuriam pati. Non enim Dei Sapientia de his erat, quos occidere prosperitas sua; non Dei Virtus de his quos perdere posset aversio. Utrumque enim scriptum est, quod prosperitas, non tamen omnium sed stultorum, occidat illos: et aversio utique, non quorumlibet, sed parvulorum, perdat illos (Prov. i, 31, 32). Quam modeste tamen hanc ipsam videtur gloriam suscepisse, ad triumphalem **SS3** occursum in asino veniens, non in curribus aut in equis! Et dicebat: *Siquis vobis aliquid dixerit, dicite: Quia Dominus his opus habet* (Math. xxi, 31, 3). Opus magnum, opus salutis. Nempe homines et jumenta salvos facere venerat, multiplicans misericordiam suam Deus,

Initia nostræ conversionis foret ista dignatio, ut primum ex ancilla filium generemus. Solutus est ad mandatum Domini qui antea tenebatur, aut non valens, aut non volens benefacere; aut utroque fortius vinculo alligatus, nec volens scilicet, nec valens. Non novit interim purius in Domino gratulari. Persuasum tenet placere ei quod agit, et consolatur in eo quod sibi eum quodammodo se facere reputet debitorem, sæpius memorans quia Dominus his opus habet. Nam processu temporis in eo magis afficietur, ut suo sollicitetur debito, et timeat, ne forte tantis beneficiis inveniatur ingratus, dicens: *Quia servus inutilis sum, et bonorum meorum non eges*. At hæc quidem verax affectio et fidelis: hic filius liberæ, cum quo ancillæ filius hæres esse non possit. Ita ergo in hac processione.

3. Cæterum ante passionem affectuosissimus [alias, affectuosus] Paterfamilias refectionem suis curavit domesticis exhibere: et in hoc quoque apparuit benignitas et humanitas Salvatoris. Cum enim dilexisset suos, in finem dilexit eos, et dicebat: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar* (Luc. xxii, 15). Oportebat enim. Expelierat eos Satanas, ut cribraret sicut triticum: opus erat prævenire refectionem. Denique qui refecti paulo minus defecerunt, quid jejuni fecissent? Hinc fuit quod non modo corpora, sed etiam corda refecit, et ea quam maxime. Neque enim corporalis passio, sed tentatio spiritualis instabat, quod singulariter ille futurus esset donec transiret. Ea nimirum hostia sicut sola prodesse potuit, sic sola sufficit: nec Christum decuit simul et Petrum, aut Jacobum, vel Joannem pro salute hominum pati. Crucifixi tamen fuere cum eo alii duo, sed duo nequam, de quibus nulla prorsus suspicio posset haberi, tanquam ex eis minus efficax sacrificium suppleretur.

4. Quibus ergo panibus in cæna refecit apostolos? Ut ego arbitrator, quinque. *Meus*, inquit, *cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei* (Joan. iv, 34). Cibus utique, sed cibus cordis. Quid enim æque confirmat et corroborat cor humanum, quid ita in omni necessitate confortat et sustentat, ut divinæ voluntatis exsecutio, velut in quemdam animæ ventrem, conscientiam scilicet ejus, ingesta? Sic et sermonem divinæ exhortationis, et promissionum ejus consolationem, et orantium [alias, orationum] lacrymas, panes cordis esse solus ille ignorat, cujus jam aruit cor, pro eo quod suum ipsius panem comedere sit oblitus. Super omnia autem caro Domini vere est cibus, et cibus vitæ, panis de cælo vivus (Joan. vi, 56, 48, 51). Nullum ex his in hac tam solenni cæna Domini defuisse reperies, si diligenter advertas. Recumbentibus adhuc discipulis, surgit a cæna, præcingitur linteo, aquam ponit in pelvim, discipulorum pedes abluit et extergit.

Non est voluntas carnis et sanguinis hæc, sed voluntas Patris, et sanctificatio nostra. Denique, *Si non laveris te*, ait Dominus ad Petrum obnoxius repugnantem, *non habebis partem mecum* (Joan. xiii, 8). Scimus autem quis dixerit: *Eum qui venit ad me, non ejiciam foras; quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me* (Joan. vi, 37, 38). Opportune autem, et utique more suo, post exemplum operis, exhortationem sermonis adjunxit. Inter loquendum quoque (nam copiosissimus exstitit sermo) multis eos promissionibus propter instantem maxime passionem refovere et refocillare curavit, de resurrectione sua, de advertu Paracleti, de eorum confirmatione, et aliquando assumptione ad seipsum. Nec multo post ventum est ad orationem, et usque tertio factus in agonia orabat. Ubi quidem non solis oculis, sed quasi membris omnibus flevisse videtur, ut totum corpus ejus, quod est Ecclesia, totius lacrymis corporis purgaretur. Nam de sacramento quidem corporis et **SS4** sanguinis sui nemo est qui nesciat, hanc quoque totam et tam singularum alimoniam ea primum die exhibitam (Matth. xxvi; Marc. xiv; Luc. xxii; Joan. xiii-xviii), ea die commendatam et mandatam deinceps frequentari.

5. Ex hoc jam dies sequitur Passionis, in qua nimirum sicut totum hominem salvum fecit, sic de toto se fecit hostiam salutarem, corpus exponens tantis suppliciis et injuriis, animum vero geminæ cujusdam humanissimæ compassionis affectui: hinc quidem super morere inconsolabili sanctarum feminarum, inde super desperatione et dispersione discipulorum. In his quatuor crux Dominica fuit: et hæc omnia propter nos passus est, qui tanta charitate compassus est nobis. Veruntamen quæ de ipso erant, finem habuere, sicut ipse lamentantibus mulieribus ait (Luc. xxiii, 28), finem utique celerrimum et celeberrimum, primo quidem requiem, deinde resurrectionem. Nos quoque, si festinamus in illam ingredi requiem, per multas tribulationes nobis meminimus transeundum. Et prius quidem donec sumus in tribulatione, magnum nobis videtur [alias, videretur] aspirare ad requiem, tanquam nihil simus amplius desideraturi. Verum non erit nobis requies, ne in requie quidem ipsa, a desiderio gloriæ, a desiderio resurrectionis. *Amodo*, inquit, *jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis* (Apoc. xiv, 13). A labore ergo requiescunt qui in Domino moriuntur; sed non requiescunt interim a clamore. Denique sub throno Dei clamant animæ occisorum; quia etsi nihil habeant quod molestat, nondum tamen totum habent quod delectet, donec requiem resurrectio, donec Sabbatum Pascha sequatur. Amen.